

REPERTORIUM OP DE LENEN VAN DE HOFSTEDE WERKEN, 1396-1650

door
J.C. Kort

*Eerder gepubliceerd in 'Ons Voorgeslacht', jrg. 41 (1986), een uitgave van de
Zuidhollandse Vereniging voor Genealogie*

Inleiding

Aan de hofstede Werken, zelf leenroerig aan Altena, waren blijkens akten vanaf 1396 enige leenmannen verbonden. In 1513 droegen de Kruisbroeders te Woudrichem, die de hofstede inmiddels in bezit hadden gekregen, hofstede en leenmannen over aan de heer van Altena. Deze administreerde de mannen van de Werken vervolgens maar verzuimde veelal hun herkomst aan te duiden. Naast lenen, waarvan de herkomst vaststaat, zijn daarom lenen van Altena opgevat als behorend tot de hofstede Werken, wanneer zij niet voor 1513 in de registratie van Altena voorkomen.

ALMKERK

- 1. Een halve springende tiende in Almkerk en Uitwijk, (1521: waarvan Jan van Oudheusden de andere helft heeft, enerzijds: Willem van Rietwijk met zijn tiende, anderzijds: de leenheer, jaarlijks 12 pond waardig), (1569: die nooit geblokt is, waarvan de leenman de tienden heeft van de gemene granen, de smaltienenden van zaai- en wintergerst, hennep, raapzaad, schapen, varkens en bijen, waarvan de opbrengst onzeker is, omdat veel slecht land is ingebroken, jaarlijks een gedeelte van 40 pond waardig).**

14-4-1488: Jan van Schijneveld, heer van de Werken, draagt zijn manschap van Jan de Burchgrave Dirksz. over aan de heer van Altena in ruil voor een hoeve aan de Werken, te komen op Jan de Burchgrave Gerardsz., A fol. 71.

...-14..: Jan van Klootwijk voor de zuster van Jan die Burchgrave Gerardsz., die aankwam van Jan die Burchgrave Dirksz., A fol. 71.

3-5-1513: Cornelis de Burchgrave bij dode van Jan de Burchgrave Gerardsz., bevestigd door Elisabeth en Hildegonde, zijn zusters, A fol. 84.

...-1521: Cornelis de Burchgrave vermeld, LRK 286 fol. 174v.

9-8-1537: Jan de Burchgrave bij dode van Cornelis, zijn vader, A fol. 84 en fol. 71v.

8-10-1550: Dirk de Burchgrave bij dode van Jan, zijn vader, A fol. 84, B fol. 40 en fol. 93.

...-1569: Dirk de Burchgrave Jansz. te Driel in Gelre vermeld, LRK 340 fol. 157v-158.

16-6-1593: Pieter Gier Pietersz. voor Agnes de Burchgrave, zijn vrouw, bij dode van Dirk, haar vader, LRK 138 fol. 148-149.

9-12-1637: Arnout Brouwer te den Haag voor Pieter de Gier te Zaltbommel bij dode van Agnes de Burchgrave, diens moeder, LRK 147 c. Altena fol. 14-15.

9-10-1641: Pieter van Luchtenburg, procureur bij het Hof van Holland, voor Gijsmarius de Wit, substituut-secretaris van Woudrichem en Altena, bij overdracht door Pieter de Gier, LRK 149 c. Altena fol. 1v-3v.

- 2. 5 morgen land in Almkerk, (1526: strekkend van de gemene vaart tot de leenheer), oost: Willem van Biebeek, west: de Oude vaart.**

...-1519: Zweder van Klootwijk voor Jan Adriaansz. bij overdracht door mr. Gerard van Klootwijk, priester, die aankwam van Jan van Klootwijk, A fol. 89.

16-7-1526: Heer Gerard van Klootwijk krijgt voor Adriaan Jansz. van Klootwijk de jonge ten eigen, A fol. 89.

19-12-1543: Jan van Klootwijk Reinersz. en Adriaan van Klootwijk Jansz. krijgen ten eigen, A fol. 89.

3. 5 hont land buitendijks in Almkerk in de Hoeve, strekkend van Jan Adriaansz. tot erven Matthijs Emondsz. met 5 hont, oost: de gemene straat, west: de Graaf, (1569: jaarlijks 6 pond waardig).

20-2-1519: Matthijs Emondsz. voor Jan Adriaan Emondsz. bij dode van Adriaan Emondsz., diens vader, A fol. 92.

3-1-1555: Adriaan Emondsz. van der Hoeven voor Adriaan van der Hoeven bij dode van Jan Adriaansz., diens vader, A fol. 92, B fol. 63v.

22-2-1559: Hulde van Adriaan van der Hoeve Jansz., A fol. 92.

...-1569: Adriaan van der Hoeven Jansz. te Schoonhoven vermeld, LRK 340 fol. 135v.

14-11-1575: Albert Vermeulen Gerardsz. voor Lucia van der Hoeven, zijn vrouw, te Heusden bij dode van Adriaan, haar vader, LRK 289 c. Altena fol. 36.

4. Een waard, gelegen buitendijks in Almkerk (1640: in de ban van Doorn), genaamd Hoge weide, strekkend van de hoge zeedijk tot het water, (1569: welk goed rijdt en niets opbrengt; 1619: bepaald op 5 morgen, oost: de abdij van Oostbroek, zuid: de Bleek- of Oostkil, west: de leenheer, noord: de zeedijk, en is belast met een tijns van 1 oortje).

16-3-1519: Jan van Muilwijk bij dode van Matthijs, zijn vader, A fol. 90.

11-5-1519: Willem Gout bij overdracht door Jan van Muilwijk, A fol. 90.

5-2-1545: Mr. Jacob Matthijsz. voor Maria Gerardsdr. bij dode van Willem Gout, haar man, A fol. 90, B fol. 47v-48.

5-3-1545: Hendrik Gout zoals zijn ouders, A fol. 90, B fol. 57.

...-1569: Mr. Christiaan van der Goes, die aankwam van Laurens Pietersz., zijn grootvader, vermeld, LRK 340 fol. 156.

2-11-1601: Mr. Adriaan van der Goes, advocaat bij het Hof van Holland, bij dode van Christiaan van der Goes, schout van Delft, zijn vader, LRK 136 fol. 199v.

10-4-1619: Mr. Rochus van den Honaart, raad in de Hoge Raad van Holland, bij overdracht door Adriaan van der Goes, erfgenaam van Maria, dochter van Christiaan Gout, en wordt 15-6-1617 bij limietscheiding met de Rekenkamer bepaald op 5 morgen, LRK 142 c. Altena fol. 16v-18.

26-4-1640: Thomas van den Honaart, wagenmaker-generaal van de wagens te velde in Staatse dienst, bij dode van Rochus, zijn vader, na verzuim, waarna overdracht aan nu. Herman Halling voor Willem diens zoon, LRK 148 c. Altena fol. 18v-20.

4-12-1648: Hulde van Willem Halling, LRK 148 c. Altena fol. 18v.

5. 3 morgen land in Zandwijk, oost: de leenman (1602: Drenkwaard), west: de Kruisbroeders van Woudrichem (1602: Joris Nobel), zuid: mr. Balthasar (1602: Drenkwaard), noord (1602: Paterskamp).

28-6-1541: Jan Schellart bij overdracht door Jan Adriaan Emondsz. de oude en Adriaan Emondsz., diens broer, ook voor Jan Adriaansz. de jonge, hun broer, A fol. 91v, B fol. 56v.

18-9-1542: Jan Schellart, B fol. 56.

6-6-1602: Matthijs Hendriksz. bij overdracht door Adriaan van Nispen Gerardsz. voor Agatha Schellarts, weduwe Gerard van Nispen, bevestigd door Anton Vink, gehuwd met Margaretha van Nispen, en Antonietta en Magdalena van Nispen, LRK 136 fol. 228-229.

21-6-1612: Cornelis Hendriksz. voor Hendrik Matthijsz., zijn neef, bij dode van Matthijs Hendriksz., diens vader, LRK 141 c. Altena fol. 3v.

1-5-1630: Jan van Hedel, burger van Gorinchem, bij overdracht door Evert Jansz., burger van den Haag, voor Hendrik Matthijsz. te Almkerk, LRK 145 c. Altena fol. 15v-16v.

BABYLONIËNBROEK

6. 2½ morgen land op de Hil (1550: in Babilonienbroek, strekkend van Zuid-Holland tot Emmikhoven), oost: de leenman, west: mr. Arnout Beukelaar, (1569: gebruikt door de leenman en zou jaarlijks 8 pond waardig zijn, wanneer het niet onder water stond).

...-14..: Jan van Herlaar, als getuige vermeld 1495, C fol. 85.

27-12-1522: Nikolaas Jacobsz. bij overdracht door Frederik van Herlaar, A fol. 125.

7-1-1550: Cornelis Reinersz. voor Adriaan Nikolaas Jacobsz. bij dode van diens vader, A fol. 125, B fol. 78.

...-1569: Adriaan Jacobsz. (!), wonend op de Hil, vermeld, LRK 340 fol. 148.

GIESSEN

7. 7 morgen land in Giesserbroek, strekkend van het klooster Rosmalen tot Willem van Riebeek, oost: Hubert Herbarenz. en erven Jan van Klootwijk, west, Allards Dijk, (1569: jaarlijks 14 pond waardig).

8-8-1527: Reiner van Klootwijk bij overdracht door Reiner van Klootwijk Jansz., A fol. 29.

18-5-1536: Jan Reinersz. de jonge bij dode van Reiner van Klootwijk, zijn vader, A fol. 29.

...-1569: Jan van Klootwijk Reinersz. te Almkerk vermeld, LRK 340 fol. 143v.

8. 3 morgen land in Giessen (1624: in 7 morgen, genaamd Havikwerf), (1532: strekkend van de steeg tot de riedijk tot de nieuwe kade; 1566: de kromming van de dijk), oost: Willem Willemsz. (1544: Elisabeth, zijn weduwe), west: de leenman (1554: de weduwe van Dirk Slumer), (1544: zuid: de nieuwe kade, noord: de gemene steeg), (1569: jaarlijks 5 pond 5 s. waardig).

10-10-1513: Broeder Jacob Koenen voor het konvent van de regulieren van St. Annaburg te Rosmalen boven den Bosch, A fol. 25.

16-11-1524: Adriaan Antonsz. voor broeder Cornelis Post, pater van de zusters van St. Annaburg, bij dode van Jacob Koenen, A fol. 25.

18-4-1532: Matthijs van Kronenburg Jansz. bij overdracht door Gillis Schellart voor broeder Augustijn Houtmans, pater van de zusters, A fol. 25.

20-6-1536: Joost van Rijswaard voor Anna, dochter van Matthijs van Kronenburg Jansz., bij dode van haar vader, A fol. 25v.

29-5-1544: Joost Hamer Hubertsz. voor het konvent St. Annaburg zoals Joost van Rijswaard en Anna van Kronenburg, A fol. 25v, B fol. 21.

14-10-1547: Dirk Slumer voor Geertruida van Persijn, zijn vrouw, bij overdracht door Nikolaas Nikolaasz. van Sprang voor Jan Govertsz. alias Hak, pater, voor het konvent, bevestigd door broeder Tielman van Gheysback, prior van de kapel te Venlo, A fol. 25v, B fol. 21v-22.

20-10-1554: Adriaan Emondsz. van der Hoeven voor Lucia, dochter van Dirk Slumer, zijn vrouw, bij dode van haar vader, A fol. 25v, B fol. 22.

6-4-1566: Jan van Delft voor Anna Slumers. zijn vrouw. bij dode van Lucia Slumer, A fol. 25v, C fol. 30.

...-1569: Jan van Delft te den Bosch voor Anna Slumers, zijn vrouw, die aankwam van Lucia, haar zuster, vermeld, LRK 340 fol. 140v.

3-10-1624: Willem Beek, koopman in wijnen te Dordrecht, die kocht van Geertruida van Delft, dochter van Anna Slumers en Johan van Delft, na verzuim, LRK 144 c. Altena fol. 2v-5.

31-12-1638: Laurens van Zwaanswijk te den Haag voor Anna Hoefijzers bij dode van Willem Beek, haar man, LRK 148 c. Altena fol. 7v-8.

16-4-1647: Willem Gerardsz. Cooyman te Giessen, oud 42 jaar, bij overdracht door Jan Pieck Tielmans. te Giessen voor Anna Hoefijzers, LRK 150 c. Altena fol. 15-16.

SLEEUWIJK EN WOUDRICHEM

9. De helft van een zesde van de grote tiende in Sleeuwijk en Woudrichem, (1559: genaamd de Oude- en Nieuwe ban van Woudrichem), (1552: en het 'beloop' van de smaltiende daarbij), (1569: jaarlijks een deel van 24 a 25 pond waardig).

26-3-1396: Zeger van Kijfhoek Florisz., gehuwd met Elisabeth, dochter van Gijsbert van Loon, bij overdracht door Jan van den Campe Nikolaasz., beleend door Dirk van de Werken, bevestigd door Jan, heer van Arkel, Pierrepont en Mechelen, diens neef, RA. Utrecht, HS. Buchel M fol. 96.

3-1-1417: Elsebe van Dalem, weduwe Paulus van Haastrecht, doet afstand van een rente van 12 engelse nobels die Floris van Kijfhoek vestigde voor Rudolf van Dalem, Buchel M fol. 96v.

...-1419: Arnout Wisschart van Honswijk doet afstand van de erfenis van Floris van Kijfhoek in Woudrichem, die hem zou aankomen van Elisabeth, zijn moeder, Buchel M fol. 96v.

16-12-1552: Gerard, heer van Assendelft, Heemskerk, eerste raad van de keizer in Holland, ridder, bij dode van Aleid van Kijfhoek, zijn moeder, na verzuim zoals roerend van de hofstede Werken, A fol. 52, B fol. 1-2.

15-11-1559: Nikolaas, heer van Assendelft, Heemskerk en Kralingen, ridder, bij dode van Gerard, zijn vader, A fol. 52, C fol. 26.

...-1569: Nikolaas, heer van Assendelft, vermeld, LRK 340 fol. 144.

13-9-1570: Floris van Assendelft bij dode van Nikolaas, zijn neef, LRK 289 c. Altena fol. 17.

23-9-1570: Johan van Assendelft bij dode van Gerard, heer van Assendelft, stadhouder van de lenen, ridder, zijn vader, LRK 289 c. Altena fol. 14v-15.

26-6-1621: Willem van Zundert, schrijver, voor Gerard van Assendelft bij dode van Johan, heer van Kralingen enz., diens vader, LRK 143 c. Nd.-Holland fol. 28v-30.

3-6-1650: Mr. Johan Renard voor heer Dirk van Schagen, heer van Goudriaan enz., bij koop in 1641 van mr. Johan van Andel, advocaat bij het Hof van Holland, die 11-2-1639 gecommiteerd was tot de boedel van Gerard van Assendelft, LRK 151 c. Altena fol. 5v-7v.

WERKEN

10. Een tiende aan de Werken binnen- en buitendijs.

...-15..: Jan Rijck bij dode van Rijck Gerardsz., zijn grootvader, A fol. 78v.

18-1-1540: Jonge Jan Rijck Jansz., A fol. 78v.

12-7-1546: Adriaan Dammasz. bij overdracht door jonge Jan Rijck Jansz., die aankwam van diens vader, A fol. 78v, B fol. 50v-51.

11. 28 roeden breed land, (1558: elke roede 1 morgen; 1613: groot 36 morgen), buitendijks aan de Werken, strekkend van de Werken tot de Hollandse graaf, oost: de heren van Postel met hun uitland.

8-8-1527: Dirk van Grevenbroek, heer van Veenloon, A fol. 75.

12-5-1552: Floris van Grevenbroek, heer van Bokhoven, bij overdracht door heer Dirk van Grevenbroek, heer van Veenloon, zijn vader, A fol. 75, B fol. 39.

9-5-1558: Albert van Hoensseler voor Cornelia van Herff, vrijvrouwe van Bokhoven, ook voor haar dochter bij dode van Floris van Grevenbroek, haar man, A fol. 75, C fol. 80v.

3-11-1561: Adriaan de Pruiser Pietersz. voor Josina van Grevenbroek bij dode van Floris, haar vader, bevestigd door Dirk van Grevenbroek, heer van Loon, haar grootvader, A fol. 75, C fol. 83.

2-4-1569: Willem Pruiser voor Dirk van Grevenbroek, heer Loon, voor Josina, diens kleindochter, LRK 340 fol. 143, RA. den Bosch, Nieuwe catalogus Sasse van Ysselt, nr. 370.

1-10-1593: Willem Stribos voor Engelbert van Immerzeel, heer van Bokhoven, voor Dirk van Immerzeel, heer van Loon enz., diens zoon, bij dode van Josina van Grevenbroek, Dirks moeder, LRK 138 fol. 193v-194v.

19-7-1613: Pieter van Wachtendonk voor Engelbert van Immerzeel, vrijheer van Bokhoven, voor Maria van Immerzeel, diens kleindochter, bij dode van Dirk, haar vader, LRK 141 c. Altena fol. 10-11.

5-11-1616: Bartholomeus Snellen voor Willem, zijn zoon, bij overdracht door Dirk Nikolaasz. van Ruiven voor Maria van Renesse, douairière van Loon, Engelbert van Immerzeel, vrijheer van Bokhoven enz., en Thomas de Thiennes, vrijheer van Heukelum enz., voor Maria van Immerzeel, LRK 142 c. Altena fol. 7v-8.

11-1-1645: Hulde van Willem Snellen, LRK 142 c. Altena fol. 7v.

12. 10 morgen land in de Werken gemeen met Christina Quekels.

13-7-1531: Hugo Quekel bij dode van Cornelis Quekel, zijn neef, die hield van Jan van Schijnveld, tenzij Cornelis het verkocht zou hebben, zodat het aan de leenheer vervallen was, A fol. 76.

13. 9 morgen land aan de Werken (1557: in een waard van 45 morgen; 1569: waarvan een deel roert van Giessenburg en een deel eigen is, behorend aan de leenman; 1606: geheel strekkend noord van de wetering van de Werken tot de Bakkerskil, oost: kinderen Jan Wittens te Dordrecht, west: mr. Gerard van Rhenoy, heer van Spijk, rekenmeester van de keizer), oost: erven Dankert van de Werken, west: erven Willem van Zeeland, (1569: jaarlijks geheel 200 pond waardig en belast met 100 pond).

...-13..: Dankert van de Werken, als getuige vermeld 1396, RA. Utrecht, HS. Buchel M fol. 96.

26-4-1513: Mr. Herbaren voor Jan van der Staal Adriaansz. zoals Dankert van de Werken, A fol. 75v.

10-5-1555: Adriaan van der Staal Jansz. voor Rochus, weduwe Jan van der Staal, zijn moeder, A fol. 75v, B fol. 41.

23-12-1557: Jan Schellart, dijkgraaf van Altena, bij overdracht door Jan van der Staal, ambachtsheer van Sleenwijk, Adriaan Jansz. van der Staal de jonge voor Rochus, dochter van Adriaan van Beaumont, Herbaren Willemsz. van Houweningen voor Cornelis Jansdr. en Willem Jansz. van der Staal, A fol. 75v, C fol. 87.

...-1569: Mr. Gillis Schellart voor Agatha Schellart, zijn zuster, die aankwam van Jan, haar vader, vermeld, LRK 340 fol. 154v.

14-7-1606: Hendrik van Sonst bij dode van Geubel van Sonst, zijn vader, LRK 140 fol. 183.

5-2-1611: Magdalena Swelius en Anna van Sonst bij dode van Hendrik, hun man en vader, waarna overdracht aan Lambert Verkoorn Jacobsz., LRK 204 fol. 37v.

14. 5 morgen land in een weer van 8 morgen aan de Werken, strekkend tot de Vicen, oost: de leenman met de Knolwerf (1569: de kerk van Werkendam), west: eertijds Lamhert en nu de leenman (1569: Wit Jansz. van Dordrecht), gebruikt door Nikolaas Snijder voor 10 schild, jaarlijks 7 (1569: 25) pond waardig.

27-10-1521: Christina Quekels, leenman van Jan van Schijnveld, vermeld, LRK 286 fol. 248v.

7-4-1532: Arnout van Weiburg voor Christina Quekels bij dode van Cornelis Quekel de oude, haar natuurlijke neef, die hield van de hofstede Werken, A fol. 76v.

1-5-1532: Govert Stasenz. bij overdracht door Christina Quekels, A fol. 76v.

20-3-1539: Jacob Quekel voor Grietje Quekels, dochter van Jacob Govertsz. bij Margaretha Quekel, A fol. 77v-78.

9-2-1553: Wit Jansz., burger van Dordrecht, bij overdracht door Jacob Govertsz., burger van Dordrecht, A fol. 78, B fol. 38.

31-3-1558: Willem Jansz. bij overdracht door Wit Jansz., A fol. 78v, C fol. 87v-88.

22-9-1564: Andries Schilt Pietersz. bij overdracht door Willem Jansz. van Dordrecht, A fol. 78v, C fol. 84v.

..-1569: Andries Schilt Pietersz. te Werkendam vermeld, LRK 340 fol. 138.

14-11-1614: Adriaan Antonsz. bij dode van Andries Schilt, zijn grootvader, LRK 141 c. Altena fol. 14v.

Het leen 14 gesplitst in 14A, 14B en 14C.

14A. 10 hont uit het leen.

4-4-1617: Bastiaan Cuycke Cornelisz. bij dode van Andries Schilt Pietersz., zijn grootvader, na kaveling met Adriaan Antonsz., zijn neef, LRK 142 c. Altena fol. 10v.

26-11-1626: Jan Schilt Andriesz. voor Cornelis Cuycke, zijn neef, bij dode van Bastiaan, diens vader, LRK 144 c. Altena fol. 9.

5-8-1631: Hulde van Cornelis Cuycke Bastiaansz., LRK 144 c. Altena fol. 9v.

16-4-1635: Arnout Thomasz. van Oirschot te den Haag voor Wouter Bastiaansz. te Werkendam bij overdracht door Cornelis Cuycke te Werkendam, LRK 147 c. Altena fol. 6v-7.

14B. 10 hont uit het leen, (1647: oost: Ambrosius van Houwelingen, predikant te Almkerk, zuid: de gemenelandsvliet, west: Bastiaan Dirksz. de Heer).

4-4-1617: Bernard Fransz. Absil bij overdracht door Adriaan Antonsz., LRK 142 c. Altena fol. 10.

6-6-1619: Adriaan Adriaansz., wonend aan de Werken, bij overdracht door Bernard Fransz., LRK 142 c. Altena fol. 18v.

29-10-1647: Nikolaas Adriaansz., wonend aan de Werken, bij dode van Adriaan Adriaansz., zijn vader, LRK 150 c. Altena fol. 27v-28.

14C. 10 hont uit het leen, (1624: verminderd met 5 hont, west: de Heilige Geest van de Werken, noord: de hoge zeedijk met de stoep, zuid: de verkoper, die recht van overpad voor zijn koeien behoudt).

4-4-1617: Cornelis Evertsz. bij overdracht door Adriaan Antonsz., LRK 142 c. Altena fol. 10.

5-4-1624: Wouter Bastiaansz. bij overdracht door Cornelis Evertsz. te Werkendam met 5 hont voor f 250.- karolus, LRK 144 c. Altena fol. 1.

15. 4 hont land aan de Werken buitendijs, strekkend van de dijk 3 voet over de Werken, (1569: jaarlijks 2 pond waardig).

18-3-1562: Adriaan Nikolaasz. bij overdracht door Nikolaas Arnoutsz., B fol. 83v.

..-1569: Adriaan Nikolaasz. te Werkendam vermeld, LRK 340 fol. 143.

16. Een kamp land aan de Werken, strekkend van de Werken tot Wierixwal, oost: de leenheer, west: erven Willem van Midveld (1513: de heren van Bendlaken).

10-4-1495: Adriaan van der Staal Nikolaasz. bij overdracht door Dirk Rudolfsz., bevestigd door Rudolf Hendriksz., diens vader, C fol. 85.

4-8-1513: Mr. Nikolaas voor Jan van der Staal Adriaansz., A fol. 186.

10-5-1555: Adriaan van der Staal Jansz. voor Rochus, weduwe Jan van der Staal Adriaansz., zijn moeder, C fol. 85.

25-10-1564: Adriaan van der Staal Jansz. de oude bij dode van Rochus, zijn moeder, waarna overdracht aan Gillis Schellart voor Agatha, dochter van Jan Schellart, diens zuster, bevestigd door Adriaan van der Staal Jansz. de jonge, Nikolaas Jacobsz. Heukesloot, gehuwd met Cornelia, dochter van Jan van der Staal, en Willem Jansz., broers en zuster, C fol. 85v-86v .

Getuigen bij leenakten van de werken, van wie geen belening bekend is:

1396: Jan Bruistenz.

1495: Rudolf Hugenz.